

IMAGINARUL POETIC DE TIP GÂNDIRIST (I)

Prof. univ. dr. Mircea Bârsilă
Universitatea din Pitești, Facultatea de Litere

SUMMARY: The imagery in the poetry of "Gândirea" magazine was dependant on the three directions of lyrical poetry that illustrate this trend: the solar-earthly poetry, the poetry which presents situations and biblical figures in an autochthonous way and the religious poetry. The poetry published in "Gândirea" magazine continued on another aesthetic and ideological spiral the disseminationist conceptions about autochtony to which was added an essential dimension: religion analysed from its Orthodoxist angle.

The concept of spiritualized traditionalism (gândirism) circulated in opposition to the modernism promoted by "Sburatorul" magazine and avant-garde magazines, is the programatic tendency to capitalize history and rural theme, with everything in it, folklore, primitivism, traditions and orthodoxy, rejecting modern civilization.

Also, the "new traditionalism" differs from the traditionalism promoted by "Sămănătorul" through its openness to new literary models (Francis Jammes's poetry, the poetry of Rainer Maria Rilke, expressionist poetry ...), which denotes another conception about lyric writing.

Ideologically, the "gândirist" orientation was marked by a major European cultural trend in

THE IMAGERY IN THE POETRY OF "GÂNDIREA" MAGAZINE (I)

Mircea Bârsilă, professor Ph.D
University of Pitești

SUMMARY: The imagery in the poetry of "Gândirea" magazine was dependant on the three directions of lyrical poetry that illustrate this trend: the solar-earthly poetry, the poetry which presents situations and biblical figures in an autochthonous way and the religious poetry. The poetry published in "Gândirea" magazine continued on another aesthetic and ideological spiral the disseminationist conceptions about autochtony to which was added an essential dimension: religion analysed from its Orthodoxist angle.

The concept of spiritualized traditionalism (gândirism) circulated in opposition to the modernism promoted by "Sburatorul" magazine and avant-garde magazines, is the programatic tendency to capitalize history and rural theme, with everything in it, folklore, primitivism, traditions and orthodoxy, rejecting modern civilization.

Also, the "new traditionalism" differs from the traditionalism promoted by "Sămănătorul" through its openness to new literary models (Francis Jammes's poetry, the poetry of Rainer Maria Rilke, expressionist poetry ...), which denotes another conception about lyric writing.

Ideologically, the "gândirist" orientation was marked by a major European cultural trend in the

the interwar period which was based on certain theories, among which that of Oswald Spengler (the Decline of the West) on the report, in modern Western, between culture and civilization.

In a consistent dispute with the "modernism", "Gândirea" magazine that claimed to highlight the Romanian spirituality and the national originality, did not prevent the promotion of the artistic experiment and did not refuse the necessary synchronization with the European poetry. The differences between the two directions of our interwar poetry is that modernist poetics and the "gândirist" one were connected to different aesthetic and ideological sources.

The imagery – in which image is dominant - promoted by "gândirist" poets, enriched the Romanian lyrical imaginary and filled the existing gaps - concerning themes and motifs – in the autochthonous poetry, the secular and, respectively, the religious one.

Key words: *angel, earth, orthodox.*

Revista „Gândirea” a apărut inițial la Cluj, ca publicație bilunară. Primul număr al acelei reviste a apărut la 1 mai 1921, la Cluj, avându-i ca redactori pe Cezar Petrescu și D.I. Cucu. Tinerii care susțineau noua revistă – Lucian Blaga, A. Maniu, Gib.I. Mihăescu, Radu Dragnea, D. Tomescu, Emul Isac - doreau reînnoarea „firului rupt” al tradițiilor culturale ardelenene. De la numărul 20 (15 februarie 1922), Cezar

interwar period which was based on certain theories, among which that of Oswald Spengler (the Decline of the West) on the report, in modern Western, between culture and civilization.

In a consistent dispute with the "modernism", "Gândirea" magazine that claimed to highlight the Romanian spirituality and the national originality, did not prevent the promotion of the artistic experiment and did not refuse the necessary synchronization with the European poetry. The differences between the two directions of our interwar poetry is that modernist poetics and the "gândirist" one were connected to different aesthetic and ideological sources.

The imagery – in which image is dominant - promoted by "gândirist" poets, enriched the Romanian lyrical imaginary and filled the existing gaps - concerning themes and motifs – in the autochthonous poetry, the secular and, respectively, the religious one.

Key words: *angel, earth, orthodox.*

„Gândirea” magazine originally appeared in Cluj as a bimonthly publication. The first issue of the magazine appeared at May 1, 1921, in Cluj, having as editors Cezar Petrescu and D.I. Cucu. The young people who supported the new magazine - Lucian Blaga, A. Maniu, Gib.I. Mihăescu, Radu Dragnea, D. Tomescu, Emul Isac - wanted to knot again the broken "thread" of Transylvanian cultural traditions.

Petrescu rămăsese singurul director al revistei. Începând cu al VI –lea număr din anul al doilea, octombrie 1922, revista era tipărită la București, iar din luna decembrie a acelui an s-a mutat la București și redacția revistei. În 1926, alături de Cezar Petrescu apare ca redactor (și codirector) Nichifor Crainic. Ei conduc revista, împreună, timp de doi ani, până la numărul 1 din 1928. Pentru scurt timp (anul V, numerele 9-11 din 1926) a apărut și un al treilea redactor: Tudor Vianu. Apoi, din 1928, Nichifor Crainic rămâne singurul director al *Gândirii*. Sub conducerea lui Nichifor Crainic, revista a dobândit, treptat, o fermă orientare spiritualistă. La revista „Gândirea”, condusă de Crainic, au colaborat, în lungul vremii, Ion Pillat, Vasile Voiculescu, Lucian Blaga, Cezar Petrescu, Micea Eliade, G. Călinescu, Tudor Arghezi, Ion Minulescu, George Topârceanu, Adrian Maniu, Camil Petrescu, Perpessicius, Al. A. Philippide, I. Agârbiceanu, Gib. I. Mihăescu, Mihail Sadoveanu, Mateiu I. Caragiale, Gala Galaction, Pamfil Șeicaru, George Bacovia, Radu Gyr, Aron Cotroș, Ion Vinea, Zaharia Stancu, George Lesnea, Victor Ion Popa, C. Rădulescu-Motru, Nicolae Iorga, Dan Botta, Emil Cioran, Adrian Maniu, G. M. Zamfirescu, Ovidiu Papadima, Ion Marin Sadoveanu, Pan M. Vizirescu, Gh. Vrabie, Vasile Băncilă, Dumitru Stăniloae, Virgil Starting with the 20th issue (February 15, 1922), Cezar Petrescu remained the only director of the magazine. Beginning with the sixth issue in the second year, in October 1922, the magazine was printed in Bucharest, and from December in the same year the editorial office moved to Bucharest. In 1926, along with Cezar Petrescu also appears Nichifor Crainic as editor (and codirector). They run the magazine together for two years up to the 1st issue in 1928. For a short period (fifth year, issues 9-11 in 1926) appeared a third editor: Tudor Vianu. Then, beginning with 1928, Nichifor Crainic remains the only director of "Gândirea". Under his leadership the magazine acquired gradually a strong spiritualistic orientation. To this magazine run by Crainic, have collaborated, throughout time, Ion Pillat, Vasile Voiculescu, Lucian Blaga, Cezar Petrescu, Mircea Eliade, G. Calinescu, Tudor Arghezi, Ion Minulescu, George Topârceanu, Adrian Maniu, Camil Petrescu, Perpessicius, Al. A. Philippide, I. Agârbiceanu, Gib. I. Mihăescu, Mihail Sadoveanu, Mateiu I. Caragiale, Gala Galaction, Pamfil Șeicaru, George Bacovia, Radu Gyr, Aron Cotroș, Ion Vinea, Zaharia Stancu, George Lesnea, Victor Ion Popa, C. Rădulescu-Motru, Nicolae Iorga, Dan Botta, Emil Cioran, Adrian Maniu, G. M. Zamfirescu, Ovidiu Papadima, Ion Marin Sadoveanu, Pan M. Vizirescu, Gh. Vrabie,

Carianopol, Victor Papilian și mulți alții. Programul literar al revistei „Gândirea”, în cele două etape, de până în 1933 (1921-1928 și 1928 – 1933), a oscilat între două direcții de bază. Una a fost marcată de articolul lui Lucian Blaga intitulat „Revolta fondului nostru nelatin”, apărut în „Gândirea” (an I, nr. 10/1921) în care autorul susținea necesitatea resuscitării fondului nelatin, autohton, al culturii noastre, care se află în preistorie, în „timpul mitic românesc”. Teoria sa este clădită pe distincția dintre cultură și civilizație, cultura fiind înțeleasă ca moment de avânt al unui popor, aflat la vârsta tinereții și a deplinei vitalități, iar civilizația – ca expresie a declinului ei – caracterizează popoarele îmbătrânite. Cultura dacilor, aflată în plin avânt cultural, a fost „cotropită” de civilizația romanilor. Datoria scriitorilor este să descopere elementele dacice și tracice pe care civilizația nu le-a putut șterge definitiv. Cu alte cuvinte este necesară redescoperirea fondului autohton „barbar”, în sensul de „nelatin” al acestui cuvânt. Teoria lui Blaga se înscrie în direcția culturală a *dacismului* susținută în epocă de Vasile Pârvan, N. Densusianu, Nae Ionescu... și a reînflorit, mai târziu, în anii '70-'80, când a apărut, în presa noastră literară, polemica dintre **protocroniști** și moderniști. Ideologia de la „Gândirea” era influențată atât de anumiți gânditori din Occident

Vasile Băncilă, Dumitru Stăniloae, Virgil Carianopol, Victor Papilian and many others.

The literary program of "Gândirea" magazine, in the two stages until 1933 (1921-1928 and 1928 - 1933), oscillated between two basic directions. One was marked by Lucian Blaga's article entitled "Our Non-Latin Fund Rising" published in "Gândirea" magazine (Ist year, no. 10/1921), in which the author argued the need to restore the non-Latin, autochthonous fund of our culture, located in prehistory, in the "Romanian mythical time".

His theory is built on the distinction between culture and civilization, the culture being understood as a moment of raising of a people at the age of youth and full vitality, and the civilization - as an expression of its decline - characterizes the aging people. Dacians' culture, in its full cultural raising, was "invaded" by the Romans' civilization. The writers' duty is to find Dacian and Thracian elements that civilization could not permanently delete. In other words it is necessary to rediscover the "barbarous" autochthonous fund, that is the "non-Latin" fund. Blaga's theory ranges in the cultural direction of the dacianism supported in that age by Vasile Pârvan, N. Densusianu, Nae Ionescu ... and flourished later in the '70s and '80s, when the debate between protochronists and modernists appeared in our literary press.

The ideology from "Gândirea" was

preocupați de conflictul dintre cultură și civilizația modernă, cât și de linia ideologică a lui Nicolae Iorga și cea a junimismului axată pe concepția, că civilizația noastră este o „formă fără fond”: << între spiritualitatea lumii civilizate, dominată de „pozitivismul științific” și sufletul poporului român, caracterizat printr-o „tinerețe primitivă”, printr-o „simțire fragedă, aproape copilărească, ar exista o completă ruptură >>.¹ Cea de a doua direcție, aceea a **ortodoxismului**, a fost teoretizată și susținută de Nichifor Crainic în eseurile „Iisus în țara mea” (publicat în Gândirea , nr. 11-12,ianuarie 1923), „Sensul tradiției”, „Parsifal”, „Profetismul artei”, „Locul inspirației” și altele. Referitor la climatul de la revista „Gândirea”, ajunsă organ al **gândirismului**, Dumitru Micu consideră că „elementul coagulant nu a fost ideologia gândiristă (ortodoxistă), ci afinitățile spirituale „de altă natură ale colaboratorilor: „*Un climat, un spirit al „Gândirii” a existat, indiscutabil, însă elementul său coagulant nu l-a constituit ortodoxismul și, mai în genere, ideologia gândiristă. Scriitorii de frunte din jurul revistei au fost legați spiritual prin afinități de altă natură decât aceea a doctrinei ce diferențiază „Gândirea” net de toate*

influenced both by some Western thinkers concerned with the conflict between culture and modern civilization and Nicolae Iorga and Junimea’s ideological line focused on the thought that our civilisation is a ”form without substance”: << between the spirituality of the civilized world, dominated by the scientific positivism” and the soul of the Romanian people, characterized by a ”primitive youth ”, by “a young, almost childlike feeling, there is a complete rupture>> .

The second direction of orthodoxism was supported by Nichifor Crainic in his essays ”Jesus in My Country” (published in ”Gândirea”, no. 11-12, January 1923), ”The Meaning of Tradition”, ”Parsifal”, ”The Prophetic Art”, ”The Place of Inspiration” and others.

Regarding the climate around ”Gândirea” magazine which had become the exponent of the ideological movement called gândirism, Dumitru Micu believes that ”the coagulant element was not the ”gândirist” (orthodoxist) ideology, but the ”collaborators’ spiritual affinities of other nature: ”There was undoubtedly a climate, a spirit of ”Gândirea” magazine, but his coagulant element was not orthodoxy and, in general, the ”gândirist” ideology. Leading writers around the

---

¹ Ov. S.Crohmalniceanu, *Literatura română între cele două războaie mondiale*, vol. I, Editura Minerva ,Bucuresti, 1972, p. 78

publicațiile notorii ale timpului, făcând din ea organul ortodoxismului literar, al gândirismului.''².

Gândiriștii au continuat, într-un alt portativ ideologic și al concepției despre scriitura poetică, orientarea sămănătoristă, preluând de la înaintași **ideea istorică** și **ideea folclorică** la care a fost adăugată **ideea** – esențială – a **ortodoxismului**: „peste pământul pe care am învățat sa-l iubim din „Sămănătorul”, noi vedem arcuindu-se coviltirul de azur al bisericii ortodoxe”.>>³

Spre deosebire de Sămănătorism, care, în preocuparea pentru **etnic**, a ignorat caracterul **religios** al poporului nostru, Ortodoxismul (Gândirismul) „vede” „cerul spiritualității românești”. „ Sămănătorul” , așa cum afirma Nichifor Crainic în eseul „Sensul tradiției” publicat în „Gândirea”, nr. 1-2 /1929, a avut „viziunea magnifică a pământului românesc, dar n-a văzut cerul spiritualității românești”.

Așadar, Ortodoxismul continuă ideologia sămănătoristă în ceea ce privește **etnicul** (autohtonismul), ideologie care dobândește un alt sens prin integrarea în tradiție a „coviltirului de azur al Bisericii ortodoxe”.

Concepția ortodoxistă a lui Nichifor Crainic, întemeiată pe fireasca relație dintre

magazine were bound spiritually through other affinities than the doctrine that distinguishes "Gândirea" from all the notorious publications of the time, turning it into the exponent of the literary orthodoxy, of "gândirism".

The representatives of the "gândirism" ideology continued the disseminationist orientation by presenting this poetic writing in another conception, taking over from their predecessors the historical and folkloric ideas to which was added the essential idea of orthodoxy: "above the land that we learnt to love thanks to "Sămănătorul", we see the blue arching roof of the Orthodox Church."

Unlike Disseminationism, which ignored the religious character of our people because of its concern for ethnic, the Orthodoxy (Gândirism) "sees" "the sky of the Romanian spirituality". "Sămănătorul", as Crainic said in his essay called the "The Meaning of Tradition" published in "Gândirea", no. 1-2 / 1929, had "the magnificent vision of the Romanian land, but he did not see the sky of the Romanian spirituality." So Orthodoxy carries on the disseminationist ideology concerning the ethnic (autochthonism), ideology which acquires another meaning through the integration in tradition of the "blue roof of the

² Dumitru Micu, „Gândirea” și gândirismul, Editura Minerva, București, 1975., p.186

³ Nichifor Crainic, „Sensul tradiției”, în *Nostalgia paradisului*, Editura Moldova, Iași, 1994.

religie și cultură, ca expresie (**formă**) a Orthodox Church".

fondului (religia), a fost formulată atât în eseurile de factură estetico-teologică („Iisus în țara mea”, „Sensul tradiției”, „Teologie și estetică”, „Sensul teologic al frumosului”, „Frumusețea naturii”, „Despre artă”, „Arta în artist”, „Arta în public”, „Despre inspirație”, „Locul inspirației”, „Izvoare de inspirație”, „Despre sublim”, „Genialitate și sfințenie”, „Problema stilului” , „Profetismul artei”), cât în cele dedicate poetilor Mihai Eminescu, George Coșbuc, Tudor Arghezi, Lucian Blaga, Ion Pillat, Vasile Voiculescu și Rainer Maria Rilke. În viziunea sa culturală, cultul ortodox „înfățișează fuziunea istorică cea mai tipică, cea mai clasică”, dintre *religie și cultură*. Nichifor Cainic, pentru care frământarea „noii intelectualități” autohtone era lipsită de „aluatul gândului religios”, susținea, în eseul „Iisus în țara mea”, că religiozitatea a fost și este o *componentă fundamentală* a popoarelor agricole a căror existență depinde de munca pământului și de „colaborarea” cerului, a norilor din văzduh. Pentru Nichifor Crainic, Iisus „al nostru” nu este cel de pe Golgota, cel din pustie și nici cel din Ghetsimani, ci Iisus din staulul vitelor, cel din Cana Galileea și cel din mijlocul oamenilor la fel de simpli ca natura în care trăiesc. În fața „noii istorii”, poporul român, cu un suflet rural primitiv este asemenea lui Nichifor Crainic's orthodox concept founded on the natural relationship between religion and culture, as expression (form) of the fund (religion) was brought both in the aesthetic and theological essays ("Jesus in my Country", "The Meaning of Tradition", "Theology and Aesthetics", "The Theological Meaning of Beauty ", "Beauty of nature ", "About Art", " The Art in the Artist", "The Art in Public", "About Inspiration", "The Place of Inspiration", "Sources of Inspiration", "On the Sublime", "Genius and Holiness", "Style Matters", "The Prophetic Character of Art"), as in those dedicated to the poets Mihai Eminescu, George Coșbuc, Tudor Arghezi, Lucian Blaga, Ion Pillat, Vasile Voiculescu and Rainer Maria Rilke.

In its cultural vision, the orthodox religion “presents the most typical and classic historic fusion” between religion and culture. Nichifor Crainic, for whom the moulding of the autochthonous “new intellectuals” lacked “the dough of the religious thought”, argued in his essay “Jesus in My Country” that religiosity was and is a fundamental component of agricultural people whose existence depends on the field work and the “collaboration” of the sky and clouds in the sky. For Nichifor Crainic, “our” Jesus is neither the one on the hill of Golgotha, nor the one in the wilderness or in Ghetsimani garden, but Jesus from the

Parsifal, „copilul naiv al naturii”, „rupt din sălbăticie”, întruchipare a forțelor, elementare, inconștiente („Parsifal”).⁴

În „Sensul tradiției”, Nichifor Crainic recunoaște că începuturile *Gândirismului* se află în ideologia sămănătoristă care a avut drept călăuze „ideea istorică” și „ideea folclorică”. Gândirismul se delimitează de începuturile sale îndatorate sămănătorismului, care a înfățișat un „om al instinctului teluric”, așa cum este oglindit în balade, dar care nu a acordat atenție religiei, ignorând faptul că literatura valoroasă nu poate fi lipsită de *spiritualitate* - al cărei sens major se relevă în sentimentul religios. În același eseu, Nichifor Crainic afirma, fără a aduce argumente în acest sens, că basmul „Tinerete fără bătrânețe” este **mitul sângelui**: al misteriosului sânge românesc „alcătuit din vlaga tuturor popoarelor ce s-au suprapus cu veacurile în țara asta”. Misteriosul nostru sânge este factorul de care depinde fizionomia culturii românești. El este „tradiția biologică” a noastră și, la fel ca tradiția propriu-zisă, se transmite „de la unul la altul”, de la mamă la copil, de la o generație la alta”.

Potrivit concepției lui Nichifor Crainic, *tradiția sângelui* face pereche cu *tradiția limbii*: dacă sângele transmite viața, graiul transmite gândul, sufletul.” Acestor două

cattle shed, the one of Cana in Galilee, and the one in the middle of people as simple as the nature they live in. Before "the new history", the Romanian people with a primitive rural soul is like Parsifal, "the nature's naive baby", "born in the wild", the embodiment of elementary, unconscious forces ("Parsifal").

In "The Meaning of Tradition", Nichifor Crainic recognizes that the beginnings of Gândirism are in the disseminationist ideology which had as guiding ideas "the historical idea" and "the idea of folk". Gândirism detaches from its beginnings due to Disseminationism which depicted "a man of the telluric instinct", as reflected in the ballads, but who paid no attention to religion, ignoring the fact that valuable literature can not be deprived of spirituality - whose major purpose is revealed in the religious feeling.

In the same essay, Crainic asserted without any arguments in this respect, that the fairy tale "Tinerete fără bătrânețe și viață fără de moarte" (Eternal Youth) brings the myth of blood: the mysterious Romanian blood "consisting of the vitality of all people that passed through this country throughout ages". Our mysterious blood is the factor which the physiognomy of the Romanian culture depends on. It is our "biological tradition"

---

⁴ În Nichifor Crainic, *Puncte cardinale în haos*, Editura Timpul, Iași, 1996,

elemente esențiale li se adaugă cel de al treilea, *pământul*, care slujește de suport acestor tradiții, ce rămân pe loc, în veșnicilor lor primenire. Nichifor Crainic formulează și o definiție a *autohtonismului* înțeles „ca expresie a *datum*-ului etnic”, fapt ce justifică denumirea de „tradiționalism sau actualism sau viitorism”. Un aspect esențial al simbiozei dintre religie și cultură constă în *influențele* religiei asupra culturii, fapt ușor de observat în stilurile culturale și, respectiv, în diferențele dintre stilurile marilor culturi (egipteană, elenă, creștină, islamică...), în dependența lor de religiile în sânul cărora se manifestă. Diferențele stilistice dintre culturi dovedesc faptul că între religie și cultură există legătura organică de la *fondul* la *forma* sa. Sub semnul acelorași convingeri spiritualiste se află și teoria teologică a lui Nichifor Crainic despre caracterul *teandric* al inspirației, teorie clădită pe respingerea teoriilor << care nu recunosc „dualitatea” actului creator și perfecta colaborare între cei doi parteneri [cel care comunică mesajul și „primitorul” mesajului] aflați într-un dialog divino-uman>>⁵.

Tradiționalismul gândirist, adică *tradiționalismul spiritualizat*, al poezilor care publicau în paginile revistei „Gândirea” a fost asumat în „formule” variate, adesea,

and, as tradition itself, is transmitted "from one to another", from mother to child, from one generation to another."

According to Crainic's conception, the tradition of blood matches the language tradition: "if the blood gives the life, the speech gives the thought, the soul. "These two essential elements are added to the third, the earth, which serves to support these traditions, which remain still, in their eternal change. Nichifor Crainic formulates another definition of autochthonism understood as "an expression of the ethnic datum", which justifies the name of "traditionalism, or actuality or future".

One essential aspect of the symbiosis between religion and culture is the influence of religion on culture, which is easily observed in the cultural styles and, respectively, the differences between the styles of the great cultures (Egyptian, Greek, Christian, Islamic ...), in their dependence on the religions they occur within. Stylistic differences between cultures show that between religion and culture there is the same organic link as between substance and form.

Nichifor Crainic's theological theory about the dualistic character of inspiration falls in the category of the same spiritualist beliefs, his theory being built on rejecting the

---

⁵ Petru Ursache, „Postfață sau Teandria”, în Nichifor Crainic, *Nostalgia Paradisului*, Editura Moldova, Iași, 1994, p. 291.

incongruente. În cercetarea poeziei de la „Gândirea” nu poate fi ignorat faptul că există tot atâtea „gândirisme” câți poeți (importanți) au publicat în această revistă. Mai mult decât atât, fiecare a avut o evoluție proprie și a parcurs un traseu strict individual. Lucian Blaga, Ion Pillat, Vasile Voiculescu, Adrian Maniu, Radu Gyr, Aron Cotruș nu pot fi citați doar prin prisma „constantelor” gândiriste, ci și prin individualitatea lor, prin evoluția lor interioară care-i particularizează. Poezie tipic ortodoxistă a scris în special Sandu Tudor. Colaborator al „Gândirii” din 1925 până în 1933, el practica ortodoxismul „în varianta sa ritualistică”. Despre Paul Sterian, G. Călinescu afirma că „parodiază cu maliție ortodoxismul în versuri dadaiste și nu fără talent.”⁶, în încercarea de a revitaliza, într-un fel inedit, inspirația religioasă. Manifest ortodoxă, fără a fi fost și *ortodoxistă*, în înțelesul special al termenului, a fost, în opinia lui G. Călinescu, producția poetică a preotului orădean George A. Petre, care și-a intitulat prima culegere *Dumnezău* și a inclus în ea rugăciuni, imnuri, meditații. Programul ideologic gândirist a cunoscut mai multe etape și, respectiv, mai multe direcții. În articolul „Gândirea. Zece ani de spiritualitate românească”,⁷ Nae Ionescu identificase theories << which do not recognize the "double nature" of the creative act and the perfect cooperation between the two partners [the one who communicates the message and "the receiver" of the message] who are in a divine-human dialogue .

The "gândirist" traditionalism, that is the spiritualized traditionalism, of the poets publishing in "Gândirea" magazine, was assumed in "various", often incongruous formulae. While analysing the poetry from "Gândirea", one can not ignore that there are as many "gândirisme" as many (important) poets who published in this magazine. Moreover, each had his own evolution and a strictly individual route. One cannot read Lucian Blaga, Ion Pillat, Vasile Voiculescu, Adrian Maniu, Radu Gyr, Aron Cotruș only in the light of "gandirist" constants, but also of their individuality, their inner development which particularizes them. Sandu Tudor in particular wrote typical orthodox poetry. As a collaborator on "Gândirea" magazine from 1925 to 1933, he practised orthodoxism "in its ritual version". About Paul Sterian, G. Calinescu stated that "he parodied with malice the orthodoxism in Dadaist verses and not without talent" , in an attempt to revitalize, in a unique way, the religious inspiration. The poetic production of priest George A. Petre

---

⁶G. Călinescu, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, Fundația Regală pentru Literatură și Artă, București, 1941, p.800

⁷ Articolul a apărut în *Cuvântul*, Anul VII, nr 2037, 21 decembrie 1930, p.1

patru orientări caracteristice Gândirismului: „tradiționalism”;; „orthodoxism”; „autohtonism” și „monarhism”.

În *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, în capitolul „**Ortodoxiștii. Momentul 1926. Iconografia mistică. Doctrina miracolului**”⁸ George Călinescu susținea că problema religioasă promovată și susținută de revista „Gândirea” poate fi urmărită pe parcursul a trei etape (teologală, estetică și mistică), în funcție de pregătirea celui care o abordează sau de maniera în care este tratată pe drumul de la religios către laic.⁹ Linia *ortodoxistă* a revistei se înscrie în cea de-a treia fază numită „mistică”, adică „treapta colocviului cu duhul sfânt, a vizitelor, a extazelor, a beatitudinilor, stărilor paradisiace.”¹⁰

Ov.S.Crohmalniceanu considera că poezia gândiristă era orientată, în prima etapă, spre afirmarea unei „sensibilități metafizice”, a neliniștii chinuitoare a spiritului în fața misterului. Cea de a doua direcție, care a constat într-o poezie vitalistă, dezinteresată de tematica religioasă, o poezie a elementarului, a teluricului, a „sevelor pământului” și a asprimii vieții, a fost reprezentată de D. Ciurezu, Aron Cotruș, Radu Gyr (și alți poeți incluși de Ov.S.

from Oradea, who has entitled his first collection *God and included in it prayers, hymns, meditations was, according to G. Calinescu, clearly orthodox, without being orthodoxist in the special meaning of the term.*

The "gândirist" ideological program has known several stages, respectively several directions. In the article "Gândirea. Ten years of Romanian spirituality", Nae Ionescu had identified four orientations characteristic of Gândirism: "traditionalism"; "orthodoxism"; "autochthonism" and "monarchism".

In "The History of Romanian Literature from its Origins to the Present", in the chapter "The orthodox people. Moment 1926. Mystical iconography. The miracle doctrine"), George Calinescu claimed that the religious issue promoted and supported by "Gândirea" magazine can be traced over three stages (theological, aesthetic and mystical), depending on the preparation of the person approaching it or the manner in which it is treated on the way from religious to secular. The orthodox line of the magazine is part of the third phase called "mystical", meaning "the stage of the colloquium with the Holy Spirit, visits, ecstasies, beatitudes, heavenly states."

⁸ G. Călinescu, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, Editura Minerva, București, 1982

⁹ G. Călinescu, op.cit., cap. „**Ortodoxiștii. Iconografia mistică. Doctrina miracolului**” .

¹⁰ G. Călinescu, op.cit., p.885

Crohmlăniceanu în volumul II al amplului studiu *Literatura română între cele două războaie mondiale* în capitolul dedicat poeziei chtonice). Din punctul nostru de vedere, poezia gândiristă a cunoscut trei mari direcții: 1. o poezie telurico-solară cu accente mitologizante, mistice și chiar și metafizice, 2. autohtonizarea unor situații și figuri biblice și 3. poezia religioasă. 1. În poezia din prima categorie, au fost reciclate și ridicate la un alt nivel estetic și problematic superior temele și motivele „virusate” de poetica sămănătoristă. În *Discursuri de recepțiune*, Lucian Blaga, comentând raportul dintre sămănătorism și gândirism apela la o analogie, aceea dintre *Vechiul Testament* și *Noul Testament*.¹¹, iar Dumitru Stăniloae, care considera că revista „Gândirea” a supraviețuit prin gândirism, definea gândirismul: „spirit românesc creator de valori culturale”¹². Prin suprasolicitarea temelor și motivelor și, respectiv, prin clișeizarea atitudinii poetice, această orientare a dus la „democratizarea” scriiturii în orizontul acestei orientări. Reproșul lui P. Constantinescu față de poezia lui Crainic în care vedea „forma industrializată a tradiționalismului etnic și a

Ov.S.Crohmlăniceanu considered that the "gândirist" poetry was directed, in the first stage, towards asserting a "metaphysical sensibility", an excruciating anxiety of the spirit in front of the mystery. The second direction, which consisted of a vitalistic poetry, not involved in the religious theme, a poetry of the elementary, the earthly, "the earth's saps" and the harshness of life, was represented by D. Ciurezu, Aron Cotruș, Radu Gyr (and other poets including Ov. S. Crohmlăniceanu in the second Volume of the comprehensive study *The Romanian Literature between the Two World Wars* in the chapter dedicated to the chthonic poetry).

From our point of view, the "gandirist" poetry experienced three major directions: 1. a solar-earthly poetry with accents of mythology, mystic and metaphysics, 2. the poetry which presents situations and biblical figures in an autochthonous way and 3. the religious poetry.

1. In the poetry of the first category, the themes and motives "damaged" by the disseminationist poetry were refreshed and raised to a superior level with respect to aesthetics and theme. In *Discursuri de recepțiune* (Reception speeches), Lucian

¹¹ Respectivul text apare sub titlul „Răspunsul domnului Lucian Blaga” în „Postfață” la *Nichifor Crainic, Tara de peste veac*, Editura Eminescu, București, 1997

¹² Dumitru Stăniloae, „Gândirea la douăzeci de ani”, în Dumitru Stăniloae, *Națiune și creștinism*, Ediție, text stabilit, studiu introductiv și note de Constantin Schifirneț, Editura Elion, București, 2003, p.138

ortodoxismului, a misticismului fără tenebre și a patriotismului armonizat pentru public"¹³ se potrivește întregii poezii chthonico-solare subordonată etnicul. O importanță deosebită în imaginarul acestui tip de poezie îl au pământul natal în ale cărui morminte dorm strămoșii, glia care ne oferă roadele sale (Alma Mater), misterul și frumusețea divină a naturii, soarele, luna, norii, vântul, roua, ploaia, sămânța, pomul, pădurea, izvorul, sângele, tradițiile, istoria și vitalismul asumat sub așa-numita tentație a autohtonizării, a originarului, a „primitivului”. Această tentație în poetica gândiristă reflecta o tendință foarte puternică în epocă, de factură expresionistă, prezentă atât în poezie, cât și în pictură, în teatru, în muzică, în filosofie și în antropologie, tendință care, implicând „refugiul în originar, în arhaic” exalta „adevărul etern al omului redus la adevărul esențial, smuls de tot lustrului civilizației, în afara coordonatelor istorice”.¹⁴

Elocvente în cuprinsul acestei prime orientări a poeziei gândiriste sunt poeziile lui Ion Pillat între care și cea intitulată semnificativ „Mormântul”(„...,Te-ai cununat cu moartea ca-n basmul Mioriței,/Păstorule, de oameni, bunicule. Acum/Ești zumzet de albine și-mprăștiat parfum/În via îmbătăta de

Blaga, commenting on the report between disseminationism and “gândirism”, appealed to an analogy, that between the Old Testament and the New Testament, and Dumitru Stăniloae who considered that “Gândirea” magazine survived thanks to “gândirism”, defined it as “a Romanian spirit creating cultural values”.

By using too many themes and motives and, respectively, hackneyed expressions, this orientation led to the “democratization” of the writing. P. Constantinescu’s reproach to Crainic’s poetry which he considered to be “the industrialized form of the ethnic traditionalism and orthodoxy, of mysticism without shadows and patriotism harmonized for the public” is true for the entire chthonic-solar poetry subordinated to the ethnic.

A particular importance in this type of poetry imagery has the native land where there are the ancestors’ graves, the earth which gives us its fruit (Alma Mater), the mystery and divine beauty of nature, sun, moon, clouds, wind, dew, rain, seed, tree, forest, spring, blood, traditions, history and vitalism assumed under the so-called temptation of the autochthonous character, of the native, of the “primitive”. This temptation in the “gândirist” poetry reflects a very strong trend in that period, an expressionist one,

¹³ E. Lovinescu, op.cit., p. 329

¹⁴ Al Husar, *Curentele literare de la clasicism la postmodernism*, Editura Princeps Edit, Iași, 2011, p. 219

înflorirea viței.//Te-a biruit pământul, dar l-ai
însuflețit/ Și l-a pătruns iubirea-ți de țară, ca
sămânța./Stejarilor prieteni le-ai dăruit ființa/
Și sângele, ce curge cu seva înfrățit"...). În
comentariul la această poezie, Cristian
Livescu considera că *mioritismul* se
manifestă în debordanța vegetală, mormântul
strămoșului fiind descris „ca într-un triumf
panteist, ca într-un mausoleu floral, care
permite strămoșului să-și continue
reveria”¹⁵. Laurențiu Ulici a propus un unghi
nou de lectură a poeziei lui Pillat, prin
evidențierea asemănărilor și deosebirilor
dintre poezia satului – ca matcă ontologică -
scrisă de poetul „muntean ”, format sub
zodia culturii franceze, și cea a lui Lucian
Blaga, ardelean format „sub zodia culturii
germane”: ...,la Blaga satul e tărâm **invocat**
(...),pe când la Pillat satul e spațiu (și timp)
evocat.¹⁶

În ciclul *Ploaie cu soare* Nichifor
Crainic utilizează, în versuri directe, motivul
pământului asociat cu cel al *străbunilor* ale
cărora frământări „frumoase și mari” irump,
peste veacuri, ca „o învâlvorare”, în sufletul
poetului: „Străbunii mei din vremuri
legendare/Al vostru suflet de umili țărani/A
dormitat sub secolii tirani/Ca sub un greu de
lespezi funerare//Dar din adâncul miilor de
ani/Tot ce-a mocnit în voi - frumos și mare -

which is present both in poetry and in
painting, drama, music, philosophy and
anthropology, a trend which, by implying "the
refuge in the native, in the archaic", exalted
"the man's eternal truth reduced to the
essential truth, that civilization could not
alter, outside historical coordinates"

Eloquent for this first orientation of the
"gândirist" poetry is Ion Pillat's poetry among
which the one significantly entitled
"Mormântul" (The Tomb) (...,Te-ai cununat
cu moartea ca-n basmul Mioriței,/Păstorule,
de oameni, bunicule.Acum/Ești zumzet de
albine și-mprăștiat parfum/În via îmbătată de
înflorirea viței.//Te-a biruit pământul, dar l-ai
însuflețit/ Și l-a pătruns iubirea-ți de țară, ca
sămânța./Stejarilor prieteni le-ai dăruit ființa/
Și sângele, ce curge cu seva înfrățit"...). In
the commentary to this poem, Cristian
Livescu considered that mioritism manifested
in the lush vegetation, the ancestor's grave is
described "as in a pantheistic triumph, in a
floral mausoleum, allowing the ancestor to
continue his dreaming".

Laurențiu Ulici proposed a new way of
reading Pillat's poetry, by highlighting
similarities and differences between the
village poetry - as ontological source - written
by the poet from Muntenia, trained under the
sign of the French culture, and that of Lucian

¹⁵ Cristian Livescu, *Introducere în opera lui Ion Pillat*, Editura Minerva, 1980 p. 25

¹⁶ Laurențiu Ulici, *Recurs*, Editura Cartea Românească, București, 1971, cap.„Ion Pillat”, p. 93

/Irumpe-n mine ca o-nvălvorare/Spre ceru-ncins în zboruri de vultani" („De profundis”). Poezia „Eu am trăit”, izvorâtă dintr-un optimism profund, este un elogiu al vieții demne care nu poate fi umbrită de realitatea „firească” a morții. Următoarea secvență a poeziei atrage atenția mai ales prin aglomerarea cuvintelor din lexicul ortodoxist: „Tu, - **paraclisierul** năimit/Ce stingi **candelabrele-n** altare/Când **liturgia** vieții s-a sfârșit./Eu am trăit” (s.n.). Solidaritatea cu strămoșii și, totodată, cu pământul natal și, în principiu, solidaritatea cosmică din poezia lui Nichifor Crainic de până la *Țara de peste veac* vădesc o certă sensibilitate mistică. Pământul sau „spațiul paideumatic” (în terminologia lui Leo Frobenius) a cărei configurație geografică determină configurația spiritualității unei colectivități și, implicit, legătura cu strămoșii sunt, în viziunea poetului, factori determinanți ai spiritualității campestre a Bărăganului. Acest aspect a fost sesizat de E. Lovinescu pentru care poezia lui Nichifor Crainic, care se integrează literaturii lui Alecsandri, Coșbuc, Hogaș sau Sadoveanu și „pe care n-o depășește prin noutatea viziunii”¹⁷ reprezintă „expresia acestui sămănătorism evoluat estetic în tradiționalism”¹⁸.

Blaga, the poet from Transylvania trained "under the sign of the German culture": ... "at Blaga the village is the land he calls forth (...), while in Pillat's poetry the village is the space (and time) he evokes.

In the cycle *Ploaie cu soare* (Rain and sun), Crainic uses, in direct lyrics, the motive of the land associated with motive of the ancestors whose "big and beautiful" anxieties burst out over the centuries, like a flame ("o învălvorare") in the poet's soul: „Străbunii mei din vremuri legendare/Al vostru suflet de umili țărani/A dormitat sub secolii tirani/Ca sub un greu de lespezi funerare//Dar din adâncul miilor de ani/Tot ce-a mocnit în voi - frumos și mare -/Irumpe-n mine ca o-nvălvorare/Spre ceru-ncins în zboruri de vultani" („De profundis”). The poem „Eu am trăit” ("I've lived"), the result of a deep optimism, is a praise to the worthy life that can not be overshadowed by the "natural" reality of death. The following sequence in the poem draws attention especially thanks to the accumulation of words from the orthodox vocabulary: „Tu, - paraclisierul năimit/Ce stingi candelabrele-n altare/Când liturgia vieții s-a sfârșit./Eu am trăit” (s.n.).

The solidarity with the ancestors and also with the native land and, in principle, the cosmic solidarity in Nichifor Crainic's poetry

¹⁷ E.Lovinescu, op. cit., Editura Minerva, 1989, p. 79

¹⁸ Ibidem, p.79

În poezia sa, natura și strămoșii au calitatea de *modelatori* ai sufletului uman: << Inspirația lui se exaltă asupra unei idei abstracte și devine o ideologie: pământul cu orizonturile lui limitate e supremul modelator al sufletului uman; el nu e numai un spectacol și un generator estetic, ci și un determinant biologic și etic al conștiinței, al cărui poet voluntar și ostentativ se proclamă. De la dependența „șesului natal” la determinismul ancestral, trecerea era firească, întrucât nu numai pământul modelează, ci și lungul șirag al strămoșilor >>¹⁹

Morții – așa cum afirmă E. Lovinescu, în spiritul teoriei lui Leo Frobenius – sunt prezenți în noi „și prin instinctele pe care ni le-au determinat dar și prin ideologia lor” care pulsează și ne determină conștiința. Tiparul natural și tiparul ideologic moștenit de la strămoși sunt cei doi factori determinanți ai conștiinței noastre. În concluzie, „poezia solidarității cosmice și a tradiționalismului înlocuiește poezia liberului arbitru și a individualismului”²⁰, aspecte proprii poeziei moderniste dezinteresate de problematica valorilor comunitare și a conștiinței de tip tradițional ce implică dependența de ideologia „colectivității”.

until Țara de peste veac (The Country beyond the Century) denounce a certain mystical sensibility. The Earth or the "paideumatic space" (as Leo Frobenius calls it) whose geographic configuration determines the configuration of a community's spirituality and hence the connection with the ancestors are, according to the poet, decisive factors of Bărăgan rural spirituality. This was noticed by E. Lovinescu for whom Nichifor Crainic's poetry, which identifies itself with the literature of Alecsandri, Coșbuc, Hogaș or Sadoveanu and to which "it is not superior through the novelty of the vision", is "the expression of this Disseminationism which had evolved aesthetically into traditionalism".

In his poetry, nature and ancestors have the quality of modellers of the human soul: << His inspiration grows enthusiastic on an abstract idea and becomes an ideology: the earth with its limited horizons is the supreme modeller of the human soul; he is not only a performance and aesthetic generator, but also a biological and ethical determinant of the conscience, whose voluntary and ostentatious poet proclaims himself. The transition from the dependence of the "native plain" to the ancestral determinism was natural, since not only the earth shapes, but also the big number of ancestors >>

---

¹⁹ Ibidem, p.p. 70-71

²⁰ Ibidem, p. 71

Umanizarea naturii, creștinismul idilic, panteismul primar concretizat liric în personificări naturiste și închinare „naturii umane” precum și teme patriarhale și câmpenești din volumele *Șesuri natale* și *Darurile Pământului* completează și nuanțează tematica de inspirație religioasă a poetului.

The dead - as stated by E. Lovinescu, in the spirit of Leo Frobenius's theory - are present in us also "through the instincts they have caused but also through their ideology" which throbs and determines our consciousness. The natural pattern and the ideological pattern inherited from the ancestors are the two decisive factors of our consciousness. In conclusion, "the poetry of cosmic solidarity and traditionalism replaces the poetry of the free will and of individualism" , issues characteristic to the modernist poetry not involved in the problem of community values and to the traditional conscience involving reliance on the ideology of the "collectivity". The humanization of nature, the idyllic Christianity, the primary pantheism expressed lyrically in natural personifications dedicated to the "human nature", as well as the patriarchal and rustic themes of the volumes *Șesuri natale* (Native lands) and *Darurile Pământului* (Earth's Gifts) complete and vary slightly the religious subject of the poet.